

Kasvun ja oppimisen lautakunta 24.09.2025 § 242

§ 242

Vuoden 2026 talousarvio ja vuosien 2027–2028 taloussuunnitelma

Valmistelijat / lisätiedot:
Talmat Maarit
Nurmi Juha
Mattila Virpi
Turunen Jaana
Richter-Lahtela Cilla
Lehtomäki Kristina
Erma Tapio
etunimi.sukunimi@espoo.fi
Puhelinnumero 09 816 21

Päätösehdotus

Esittelijä
Kasvun ja oppimisen toimialajohtaja Narvo-Akkola Merja

Kasvun ja oppimisen lautakunta tekee vuoden 2026 talousarviota ja vuosien 2027-2028 taloussuunnitelmaa koskevan esityksen kaupunginjohtajan talousarvioehdotuksen valmistelua varten liitteen mukaisesti. Toimialalle varataan mahdollisuus tehdä teknisiä tarkennuksia.

Lisäksi kasvun ja oppimisen lautakunta esittää talousarviota ja taloussuunnitelmaa valmisteltaessa otettavan huomioon seuraavat seikat:

1

Valtio on suunnannut oppimisen tuen uudistukseen lisärahoituksen, joka jaetaan valtionosuuksina. Lautakunta pitää uudistuksen onnistumisen kannalta välttämättömänä, että tämä rahoitus siirretään lyhentämättömänä tukea toteuttaville esiopetusyksiköille, kouluille ja lukioille.

2

Kaupungin tavoitteena on lisätä yksityistä varhaiskasvatusta voimakkaasti. Talousarviossa tulee voida korottaa ja optimoida yksityisen varhaiskasvatuksen palvelusetelin arvoa ja alle 3-vuotiaan kerrointa siten, että ne ovat riittävällä tasolla houkuttelemaan lisää yksityistä varhaiskasvatusta ja lisäämään sen kysyntää. Samalla myös yksityisen hoidon tukea tulee kehittää.

3

Vieraskielisten ja tukea tarvitsevien lasten määrä kasvaa huomattavasti sekä varhaiskasvatuksessa että perusopetuksessa. Strategisena tavoitteena on lisätä vieraskielisten opiskelijoiden määrää lukioissa. Yläkoululaisten osuus kasvaa perusopetuksessa. Nämä tulee huomioida henkilöstö- ja muissa resursseissa.

4

Jos lukiokoulutuksessa opiskelupaikkoja varataan samassa suhteessa perusopetuksen päättävään ikäluokkaan kuin aiemmin, on varauduttava huomattavaan opiskelijamäärän kasvuun. Tällöin talousarviossa tulee varmistaa resurssien ja tilojen riittävyys.

Käsittely

Puheenjohtaja Laiho teki seuraavan muutosehdotuksen päätösehdotuksen kohtaan 3:

"Poistetaan "strategisena tavoitteena on vieraskielisten opiskelijoiden kasvu lukioissa" Peruste: strategiaa ollaan vasta päivittämässä. Vieraskielisten, tuen tarpeen lisääminen ja lisääntyvä yläkoululaisten määrä ovat perusteluina resursseille tässä kohtaa riittävät."

Puheenjohtaja Laiho teki Wallsin, Kokon ja Dookien kannattamana seuraavan muutosehdotuksen päätösehdotuksen kohtaan 4:

"Muutetaan muotoon: Jotta lukiokoulutuksessa opiskelupaikat pystytään varaamaan samassa suhteessa perusopetuksen päättävään ikäluokkaan kuin aiemmin, on varauduttava huomattavaan opiskelijamäärän kasvuun. Talousarviossa tulee varmistaa tähän resurssien ja tilojen riittävyys."

Kokko teki Lievosen kannattamana seuraavan muutosehdotuksen päätösehdotuksen kohtaan 2:

"Kaupungin tulee vastata varhaiskasvatuksen lisääntyvään tarpeeseen lisäämällä varhaiskasvatuspaikkoja voimakkaasti. Talousarviossa tulee huolehtia riittävä rahoitus uusien varhaiskasvatuspaikkojen lisäämiseksi. Yksityisen päiväkotien lapsikohtaiset kustannukset tulee toteutua palvelusetelijärjestelmän kautta korkeintaan julkisen tuotannon tasoisina tai hieman sitä edullisempina. Samalla myös yksityisen hoidon tukea tulee kehittää."

Walls teki puheenjohtaja Laihon kannattamana lisäysehdoituksen päätösehdotuksen kohtaan 1:

"Lautakunta pitää tärkeänä, että oppimisen tuen uudistusta on välttämätöntä seurata ja arvioida vuosittain erityisesti mm. tuen oikean kohdentumisen ja alueellisten erojen selvittämiseksi."

Hietanen-Tanskanen teki Wallsin, Kokon ja Dookien kannattamana seuraavan lisäysehdoituksen kohdan 1 alkuun:

"Kaupungin tavoitteena on tarjota laadukasta koulutusta aina varhaiskasvatuksesta alkaen. Riittävän pienet ryhmäkoot, toimiva oppimisen tuki, kelpoinen ja hyvinvoiva henkilöstö sekä turvalliset ja terveet tilat ovat laadukkaan koulutuksen perusta. Lautakunta pitää tärkeänä, että opetukseen käytettävät resurssit eivät pienene vaan opetukseen tulisi ohjata oppimisen tuen uudistuksen myötä lisää resursseja. (ja tästä jatkuisi esityksen mukaisesti eli:) Valtio on suunnannut oppimisen tuen uudistukseen lisärahoituksen, joka jaetaan valtionosuuksina. Lautakunta pitää uudistuksen onnistumisen kannalta välttämättömänä, että tämä rahoitus siirretään lyhentämättömänä tukea toteuttaville esiopetusyksiköille, kouluille ja lukioille."

Hietanen-Tanskanen teki Wallsin, Kokon ja Dookien kannattamana seuraavan muutosehdotuksen:

"Pääkaupunkiseudulla käydään kilpailua kelpoisesta henkilöstöstä. Pito- ja vetovoiman lisääminen on tärkeää, jotta Espoo pystyy jatkossakin tarjoamaan laadukasta koulutusta. Espoon päiväkotien, koulujen ja oppilaitoksien tulee olla turvallinen paikka niin lapsille ja nuorille kuin henkilöstöllekin."

Peltoniemi teki Wallsin, Kokon ja Dookien kannattamana seuraavan lisäysehdotuksen:

”Lautakunta toteaa, että talousarviossa tulee huolehtia siitä, että päiväkot-, koulu- ja lukiohankkeiden palveluverkon suunnittelussa ja toteutuksessa myös selvityskohteiden osalta riittävä rahoitus turvataan, jotta tosiasiallista palvelutarvetta vastaava varhaiskasvatus- ja perusopetuspaikkojen sekä lukiopaikkojen määrä kyetään varmistamaan.”

Pesonen teki seuraavan lisäysehdotuksen:

”Vieraskielisten ja tukea tarvitsevien lasten määrä kasvaa huomattavasti varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa ja lukiossa.”

Keskustelun päätyttyä puheenjohtaja Laiho totesi puheenjohtajan muutosehdotuksen raukeavan kannattamattomana.

Puheenjohtaja tiedusteli, voidaanko puheenjohtajan muutosehdotus yksimielisesti hyväksyä. Koska sitä ei vastustettu, puheenjohtaja totesi sen tulleen yksimielisesti hyväksytyksi.

Puheenjohtaja tiedusteli, voidaanko Kokon muutosehdotus yksimielisesti hyväksyä. Koska sitä vastustettiin, puheenjohtaja totesi, että siitä on äänestettävä.

Äänestyksessä alkuperäisen päätösehdotuksen puolesta äänesti 5 jäsentä, Kokon muutosehdotuksen puolesta 6 jäsentä ja 3 äänesti tyhjää.

Puheenjohtaja totesi kasvun ja oppimisen lautakunnan kuudella äänellä viittä ääntä vastaan, kolmen äänestäessä tyhjää, hyväksyneen Kokon muutosehdotuksen.

Puheenjohtaja tiedusteli, voidaanko Wallsin lisäysehdotus yksimielisesti hyväksyä. Koska sitä ei vastustettu, puheenjohtaja totesi sen tulleen yksimielisesti hyväksytyksi.

Puheenjohtaja tiedusteli, voidaanko Wallsin lisäysehdotus yksimielisesti hyväksyä. Koska sitä ei vastustettu, puheenjohtaja totesi sen tulleen yksimielisesti hyväksytyksi.

Puheenjohtaja tiedusteli, voidaanko Hietanen-Tanskasen lisäysehdotus yksimielisesti hyväksyä. Koska sitä ei vastustettu, puheenjohtaja totesi sen tulleen yksimielisesti hyväksytyksi.

Puheenjohtaja tiedusteli, voidaanko Hietanen-Tanskasen muutosehdotus yksimielisesti hyväksyä. Koska sitä ei vastustettu, puheenjohtaja totesi sen tulleen yksimielisesti hyväksytyksi.

Puheenjohtaja tiedusteli, voidaanko Peltoniemen lisäysehdotus yksimielisesti hyväksyä. Koska sitä ei vastustettu, puheenjohtaja totesi sen tulleen yksimielisesti hyväksytyksi.

Puheenjohtaja totesi Pesosen lisäysehdotuksen raukeavan kannattamattomana.

Päätös

Kasvun ja oppimisen lautakunta teki vuoden 2026 talousarviota ja vuosien 2027-2028 taloussuunnitelmaa koskevan esityksen kaupunginjohtajan talousarvioehdotuksen valmistelua varten liitteen mukaisesti. Toimialalle varataan mahdollisuus tehdä teknisiä tarkennuksia.

Lisäksi kasvun ja oppimisen lautakunta esitti talousarviota ja taloussuunnitelmaa valmisteltaessa otettavan huomioon seuraavat seikat:

1

Kaupungin tavoitteena on tarjota laadukasta koulutusta aina varhaiskasvatuksesta alkaen. Riittävän pienet ryhmäkoot, toimiva oppimisen tuki, kelpoinen ja hyvinvoiva henkilöstö sekä turvalliset ja terveet tilat ovat laadukkaan koulutuksen perusta. Lautakunta pitää tärkeänä, että opetukseen käytettävät resurssit eivät pienene vaan opetukseen tulisi ohjata oppimisen tuen uudistuksen myötä lisää resursseja. Valtio on suunnannut oppimisen tuen uudistukseen lisärahoituksen, joka jaetaan valtionosuuksina. Lautakunta pitää uudistuksen onnistumisen kannalta välttämättömänä, että tämä rahoitus siirretään lyhentämättömänä tukea toteuttaville esiopetusyksiköille, kouluille ja lukioille. Lisäksi lautakunta pitää tärkeänä, että oppimisen tuen uudistusta on välttämättömää seurata ja arvioida vuosittain erityisesti mm. tuen oikean kohdentumisen ja alueellisten erojen selvittämiseksi.

2

Kaupungin tulee vastata varhaiskasvatuksen lisääntyvään tarpeeseen lisäämällä varhaiskasvatuspaikkoja voimakkaasti. Talousarviossa tulee huolehtia riittävä rahoitus uusien varhaiskasvatuspaikkojen lisäämiseksi. Yksityisen päiväkotien lapsikohtaiset kustannukset tulee toteutua palvelusetelijärjestelmän kautta korkeintaan julkisen tuotannon tasoisina tai hieman sitä edullisempina. Samalla myös yksityisen hoidon tukea tulee kehittää.

3

Vieraskielisten ja tukea tarvitsevien lasten määrä kasvaa huomattavasti sekä varhaiskasvatuksessa että perusopetuksessa. Strategisena tavoitteena on lisätä vieraskielisten opiskelijoiden määrää lukioissa. Yläkoululaisten osuus kasvaa perusopetuksessa. Nämä tulee huomioida henkilöstö- ja muissa resursseissa.

4

Jotta lukiokoulutuksessa opiskelupaikat pystytään varaamaan samassa suhteessa perusopetuksen päättävään ikäluokkaan kuin aiemmin, on varauduttava huomattavaan opiskelijamäärän kasvuun. Talousarviossa tulee varmistaa tähän resurssien ja tilojen riittävyys.

5

Pääkaupunkiseudulla käydään kilpailua kelpoisesta henkilöstöstä. Pito- ja vetovoiman lisääminen on tärkeää, jotta Espoo pystyy jatkossakin tarjoamaan laadukasta koulutusta. Espoon päiväkotien, koulujen ja oppilaitoksien tulee olla turvallinen paikka niin lapsille ja nuorille kuin henkilöstöllekin.

Lisäksi lautakunta totesi, että talousarviossa tulee huolehtia siitä, että päiväkotien, koulujen ja lukiohankkeiden palveluverkon suunnittelussa ja toteutuksessa myös selvityskohteiden osalta riittävä rahoitus turvataan, jotta tosiasiallista palvelutarvetta vastaava varhaiskasvatus- ja perusopetuspaikkojen sekä lukiopaikkojen määrä kyetään varmistamaan.

Selostus

Kaupunginjohtaja on antanut kesäkuussa kehyksen valmisteluohjeen, jonka pohjalta toimialat ja tulosalue vievät esitykset lautakuntien ja jaostojen käsiteltäväksi viimeistään syyskuun aikana. Kehysohjeen yhteydessä on annettu myös alustava 10 vuoden investointikehys. Lautakunnat ja jaostot tekevät esitykset kaupunginjohtajan talousarvioesityksen jatkovalmistelua varten.

Kaupunginhallitus käsittelee talousarvion kehystä ja vuoden 2026 veroprosentteja 6.10.2025. Valtuusto päättää Espoo-tarinasta, talousarvion kehyksestä ja vuoden 2026 veroprosenteista 20.10.2025. Kaupunginjohtajan talousarvioesitys julkaistaan 28.10.2025. Valtuusto päättää vuoden 2026 talousarviosta sekä vuosien 2027–2028 taloussuunnitelmasta 4.12.2025.

Lähtökohdat talousarviovalmisteluun ja kaupungin talouden epätasapaino

Kaupungin rahoituspohjan muutos ja toimintaympäristön epävarmuus heijastuvat vahvasti tulevien vuosien talouden suunnitteluun. Vuosien 2026–2028 talouden suunnittelua tehdään tilanteessa, jossa hyvinvointialueuudistus on muuttanut olennaisesti Espoon rahoituspohjaa. Verotuloja leikattiin uudistuksen yhteydessä merkittävästi enemmän kuin mitä sote-palvelujen järjestämiseen käytettiin rahoitusta. Samaan aikaan talouden alavireinen suhdanne ja työttömyyden kasvu hidastavat verotulojen kehitystä, jonka takia tänä vuonna ollaan jäämässä verotulotavoitteesta. Lisäksi käynnissä on valtionosuusuudistus, jonka on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2027 alusta. Uudistuksessa on merkittäviä riskejä Espoon taloudelle, sillä selvityshenkilöiden esityksen mukaan uudistus tulisi leikkaamaan Espoon rahoituspohjaa vuositasona yli 60 milj. euroa. Uudistuksesta ei ole vielä päätöksiä, joten sen mahdollisia vaikutuksia ei ole voitu sisällyttää valmisteluun.

Kaupungin tulojen ja menojen kasvun välillä on merkittävä epätasapaino, joka tulee edellyttämään toimenpiteitä koko taloussuunnitelmakauden ajan. Kaupungin kasvun myötä palveluihin käytettävät menot kehittyvät nopeammin kuin tulot. Tämä asettaa haasteita sille, millainen kaupungin menojen kasvu voi tulevalle taloussuunnitelmakaudella olla. Menojen kasvua tulee hillitä, jotta kestävä talouden tasapaino voidaan saavuttaa. Tästä syystä tavoitteena on menojen kokonaiskasvun hidastuminen jokaisena taloussuunnitelmakauden vuotena.

Kaupungin talouden kehityksestä on laadittu erilaisia vuoteen 2035 ulottuvia skenaarioita. Vuosien 2026–2028 kehyskauden tulojen ja menojen sekä perusuran mukaisen vuosien 2029–2035 kasvun ja 10 vuoden investointikehyksen mukaan lasketussa skenaariossa kaupungin rahavirta on yli 1,2 mrd. negatiivinen. Kaupungin vuosikate jää alhaiseksi ja tulos kääntyy negatiiviseksi, ollen negatiivinen koko taloussuunnitelmakauden. Tulorahoitus on riittämätön suhteessa investointien rahoitustarpeeseen. Kasvava investointitaso edellyttää voimakasta velkarahoitusta, mikäli tulorahoitusta ei taloussuunnitelmakauden aikana pystytä parantamaan.

Vuoden 2026 talousarviossa varauduttu kattavasti palvelutarpeisiin

Vuodelle 2026 on kehyksessä varauduttu n. 3,5 % menojen kokonaiskasvuun, joka on hyvin runsas huomioiden kaupungin heikkenevä tulokehitys. Menokehyksessä on huomioitu myös kaupungin sisällä olevia

erityistarpeita. Tästä syystä erityisesti kasvun ja oppimisen toimialalle sekä elinvoiman tulosalueelle on varattu keskimääräistä suurempi kasvu kattamaan kasvavaa palvelutarvetta, työttömyyden hoitoa sekä siihen liittyviä kuluja.

Jo tässä vaiheessa on valmistelussa huomioitava, että seuraavien vuosien menojen kasvu suhteutetaan tulopohjan kehittymiseen ja investointien rahoituskykyyn. Se käytännössä tarkoittaa seuraaville vuosille maksimissaan n. 3,1–3,3 prosentin kasvumahdollisuutta. Tämä tulee ottaa huomioon jo vuoden 2026 valmistelussa ja palvelujen järjestämisessä tuleville vuosille.

Kehyksen valmisteluohjeessa kaupungin vuoden 2026 tulos on negatiivinen, -22,9 milj. euroa ja tuloksen ennakoidaan pysyvän negatiivisena koko taloussuunnitelmakauden ajan. Talouden epätasapaino tulee edellyttämään lisätoimenpiteitä tuleville vuosille.

Kasvun ja oppimisen toimialan talousarvioehdotuksen lähtökohdat vuodelle 2026

Kesäkuussa kaupunginjohtajan antaman kehyksen valmisteluohjeen toimialan kehukseen on tehty tarkistuksia tiettyjen erien osalta. Tehtyjen muutosten vaikutus tulee ns. annettuna eli kesäkuun kehyksen lisäykseksi tai kehyksen vähennykseksi. Kehyksen menomäärärahat ja tuloarviot muuttuvat kesäkuun tilanteesta tehtyjen muutoksen verran. Muutokset huomioidaan kehys- ja talousarviovalmistelussa.

Talouden ja toiminnan suunnittelussa on otettava huomioon 1.8.2025 voimaan astuneet lukiolain ja opetussuunnitelman perusteiden muutokset, jotka sisältävät oppimisen tuen ja erityisopetuksen muutokset.

Päätöshistoria

Liitteet

- 1 Äänestystulosraportti 24.9.2025 § 242
- 2 Käyttötalouden kehys

Oheismateriaali

Tiedoksi